

של הסלוניקאי הזקן בגבול יפו, הנציח ראובן בר'ייתם את אביו

"פתאום גיליתי שלהיות שחקן זה לא רק כישרון, זה גם מיקצוע", סיפר בר'ייתם. "הכישרון הוא מאלוהים והוא כמו הסיפרה אחת. הטכניקות שאתה לומד הם האפסים. האחד לבדו לא שווה. אבל כאשר נוספים לו אפסים, עולה ערכו של האחד בהתאם למספר האפסים שנוספים לו."

תקרן ונכנס פנימה. ראה את הבמאי, ניגש ושאל: "תגידי, אפשר לשחק בהצגה שלך?" הבמאי סקר אותו ושאל: "אתה יכול לדבר באקצנט אנגלי?" "מה זאת אור מרת?" השיב בר'ייתם. "הייתי משחק עם האנגלים כדורגל בשכונת". הדביקו לו שפם והוא התחיל לשחק בתפקיד לצדן בריטי שדיבר עברית במבטא אנגלי. הופעת התיאטרון המקצועית הראשונה שלו הייתה כנשות וינדזור העליונות באהל. שם הייתה לו אפילו רפליקה אחת עם מאיר מרגלית. אבל לצעירים לא הייתה או דריסת רגל באהל. שחקנים בני 50 גילמו או דמויות של בני 25. רק כשהועלה תה הצגת הפואמה הפדגוגית לא הייתה הברירה וניתנה גם לצעירים הזדמנות לשחק תפקידים של ממש. כשנמאס לצעירים לשחק תפקידי ניצבים הם מרדו ופרשו. יחד עם הבמאי חיים עינב והשחקן איציקו רחמימוב הקים את בר'ייתם את תיארון דוקא. הם היו אז

בר'ייתם עם העבודה בתיאטרון החל בר'ייתם לרקום רומן עם הקולנוע. הוא הועסק כניצב בסרט האיטלקי שני אויבים, עם דויד גיבן ואלברטו סורדי שהוסרט בארץ. כאשר היו זקוקים לניצבים להמשך ההסרטה ברומא, נזכרו בפניו של בר'ייתם והזמינו אותו לשם. בעת לימודיו באנגליה הכיר את הבמאי פיטר ברוק שפניו של בר'ייתם הרשימוהו והוא נטל אותו כשחקן לסרט החצי-תייעודי שהפיק על המילחמה בוויטנאם. בארץ הופיע בתפקידים מינוריים בסרטים כמו המטרה טיראן, הוא הלך בשדות ותעלת

סלמוניקו מהחיים

בלאומילך. הסתבר שהייתה לו תכונה שלא כל שחקן תיאטרון, אפילו מעולה, ניתן בה: נוכחות על הבד. מפקים אמריקאיים שגילו זאת העניקו לו תפקיד חשוב בסרט מלחמה שהופק במלטה: ספינות הגיהנום. סרט זה שיכנע אותו שעתידו הוא בקולנוע. בניגוד לשחקנים אחרים היושבים ומצי פים שיפנו אליהם בהצעות, נקט בר'ייתם יוזמה. כשהגה רעיון לסרט שהוא יעמוד במרכזו החל לפעול כמו בלודזור, דהף, נאבק, שיכנע ועבר, עד שהצליח להביא להפקתו. הוא עשה כך לגבי שלושה סרטים בשנתיים האחרונות וזהו הישג לא מבוטל. "הסוד של שחקן בקולנוע הוא פשוט מאוד", אומר בר'ייתם. "למדתי אותו מאל-ברט פיני. הוא לימד אותי כי אל מצלמת הקולנוע צריך להתייחס כאל האדם הנאהב ביותר בחיים. אם תתייחס אליה כך, היא תחזיר לך אהבה. אסור לשקר למצלמה. היא הראי שלך. צריך להתייחס אליה כשיא הכנות והאמינות. זה מה שאני משתדל לעשות. כשאני מצלם אני פשוט מנפיש את המצלמה — מעניק לה נפש. אני מתייחס אליה כמו אל אהובה, לא סתם חתיכת ברזל דוממת. אלא משהו חי. ועד עכשיו היא לא איכזבה אותי." למרות הצלחתו הקולנועית לא יעזוב בר'ייתם את התיאטרון. "זה כמו אופיום. כמו דם לוורידים. שחקן מוכרח לחוש את המגע הישיר עם הקהל שלו. אבל מה? תיאטרון לא נשאר אחריו כלום. ואילו בקולנוע — זה כל היופי — שיש לך בתור שחקן גם מה להשאיר אחרך."

חסידי תיאטרון האבסורד, ניסו להציג מערכונים של יונסקו ואדמוב. באותם ימים של אמצע שנות החמישים, לא קיבלו את זה. במקרה נתקל בר'ייתם באותה תקופה במישפט שצריך לאחד מדודיו, סלוניקאי אמיתי. שם נולד בו הרעיון להפוך את הדמות בעלת העגה המיוחדת לדמות בימית. ישבו וכתבו כמה מערכונים שבמרום כום עמד סלמוניקו. ההצגה התקבלה מיד, זכתה בהצלחה מסחרית. היא עברה גילגוי לים שונים, חוברו לה סיטואציות חדשות. כמו זו בה נוסל סלמוניקו בשבי הירדנים ומצליח לסדר אותם בחקירה, והאריכה ימים כארבע שנים. כאשר הקים יוסף מילוא את התיאטרון החיפאי הוא זכר את דמותו של בר'ייתם מאחת ההצגות של התיאטרון הפרטי. זה מין אותו להצטרף. בר'ייתם הפך לאחד משחקני התיאטרון החיפאי. גילם שורה של תפקידי אופי מינוריים במחזות חשובים כמו אנדרה, אמא קוראז, הקרנפים, ועשר רות אחרים. אף פעם לא זכה בתפקיד ראשי. גם לא היה סיכוי שיזכה. הוא החליט להשתלם. במקביל לעבודתו בתיאטרון רון למד באוניברסיטת חיפה. הוציא תואר ב.א. בסוציולוגיה וספרות. ב-1964 זכה במילגה מטעם השגרירות הבריטית של שנת השתלמות בקורס לשחקנים מקצועיים שנערך באולדוויק בלונדון. השנה האחת הזאת, במחיצתם של שחקנים כמו תום קורטיני ואלברט פיני בהר רכתם של מורים כג'ורג' הדייל ופול סקור פילד, עיצבה אותו מחדש כשחקן.

בחיים ובסרט
ראובן בר'ייתם, שהפך את דמותו של הסוואר הסלוניקאי לחלק מהפולקלור הישראלי, עם מישהו פחתו בחיים ובסרט יהיה טוב סלמוניקו. למעלה נראה בר'ייתם כילד (במרכז) עם אביו, אמו, אחותו ואחיו שנהרג במלחמת העצמאות (משמאל). התמונה התחזונה היא מתוך הסרט, ובה נראה בר'ייתם כראש המישפחה שדמויותיה נלקחו מזיכרונותיו.

כתיאטרון חיפה אי אפשר להינתק

בסרט "המטרה טיראן" לא להציג — להיות!

סלמוניקו בתיאטרון בשבי הירדנים

שוטר ב"הסמכה" כדורגל עם הבריטים